

میراث ۲۰۰ ساله در محاصره بی‌تدبیری

باران که آمد، کاروانسرای آقا ابراهیم فرو ریختن را تمرین کرد

سحر لشکری

گزارش

آبگرفتگی و اشکار شدن ضعف‌های زیرساختی

در پی بارش‌های اخیر، نبود شیب‌بندی اصولی در کف حیاط و مسیرهای دفع آب به‌وضوح خود را نشان داد. اگرچه می‌توان قدمت بنا را دلیلی برای محدودیت‌های ساختاری دانست، اما عدم پیش‌بینی یک چاه جذبی یا سیستم زهکشی متناسب با شرایط اقلیمی منطقه، توجیه‌پذیر نیست. تجمع آب در مرکز کاروانسرا و نفوذ آن به حجره‌های انباری، خسارات مستقیمی به فعالیت کسبه وارد کرد و بخشی از کارکرد اقتصادی بنا را مختل ساخت.

از سوی دیگر، استفاده مداوم از کاهگل سنتی به‌عنوان تنها لایه عایق سقف‌ها، بدون تقویت یا به‌روزرسانی علمی، باعث شد که رطوبت به‌سرعت به لایه‌های زیرین نفوذ کند. این رطوبت، علاوه بر تخریب تدریجی خشت‌ها، خطر پوسیدگی تیرهای چوبی و ایجاد کپک و قارچ را افزایش داده است. در شرایط زمستانی سیرجان، که دما گاه به زیر صفر می‌رسد، یخ‌زدگی آب باقی‌مانده در ترک‌ها می‌تواند موجب گسترش شکاف‌ها و آسیب‌های عمیق‌تر شود.

پیامدهای ایمنی و فرهنگی بارندگی

خطرات ناشی از این وضعیت، صرفاً به آسیب‌های ظاهری محدود نمی‌شود. فرسایش دیوارهای خشتی و ترک‌خوردگی سقف حجره‌ها، احتمال ریزش

کاروانسرای آقا ابراهیم سیرجان به‌عنوان یکی از عناصر شاخص بازار تاریخی این شهر، بیش از دو قرن است که در بطن حیات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سیرجان حضور دارد. این بنای ارزشمند، با حیاط مرکزی، ایوان‌های مرتفع و حجره‌های پیوسته، نمونه‌ای برجسته از معماری کاروانسراهای درون‌شهری ایران به شمار می‌رود؛ بناهایی که نه تنها محل تجارت، بلکه فضایی برای تبادل فرهنگی و شکل‌گیری هویت شهری بوده‌اند. در شهری معدنی چون سیرجان، این کاروانسرا همواره نقشی فراتر از یک بنای فیزیکی ایفا کرده و به نمادی از تداوم تاریخی شهر بدل شده است.

با این حال، بارندگی‌های اخیر بار دیگر نشان داد که این میراث گران‌بها تا چه اندازه در برابر بی‌توجهی و ضعف مدیریت آسیب‌پذیر است. آبگرفتگی گسترده در حیاط مرکزی و نفوذ آب به حجره‌ها، فرسایش دیوارها و ایجاد ترک در سقف‌ها، نه تنها چهره‌ای نگران‌کننده از کاروانسرا ترسیم کرد، بلکه زنگ خطری جدی برای آینده آن به صدا درآمد.

